

‘Wat geen teken is maar leeft’

‘Treinen gaan twee kanten op. Je weet waarheen maar niet waarom.’ Deze regel uit een gedicht van Michiel van Kempen is de facto een samenvatting van alles wat zich ooit als leven manifesteerde. Er is geen mens op deze aarde die niet weet waarheen. Het is de dood. Onontkoombaar, onvermijdelijk en zonder aanzien des persoons. En zelfs mensen die uitgaan van een leven na de dood kunnen de waaromvraag niet beantwoorden.

Met deze dichtregel plaatst Van Kempen zijn leven binnen een kader waaruit geen ontsnapping in makkelijke zingeving mogelijk lijkt. Dat zou een gevoel van beklemming en wanhoop kunnen oproepen. Maar in deze debuutbundel is nauwelijks beklemming of wanhoop aanwezig. De bundel heeft een titel die bij mij ondubbelzinnig het gevoel oproept dat Van Kempen bijna streng en wetenschappelijk te werk gaat bij het beschrijven van ‘zijn’ werkelijkheid. In dat opzicht is de combinatie van wetenschapper en dichter aangenaam helder en duidelijk. Tekens lijken wel sporadisch aanwezig in de belevingswereld van Van Kempen maar vervagen even snel als de wind die door het gras waait. In de binnenwereld van Van Kempen lijken dromen en associaties zin te geven aan iets wat is wat het is. Hij kan en wil het leven niet ontkennen maar weigert daar consequent enige andere betekenis aan toe te kennen dan het leven zelf. Met andere woorden: het leven heeft genoeg aan zichzelf. Het zoekt geen bestaansrecht in menselijke gevoelens of gedachten. Met deze duidelijke maar ook theoretische begrenzing van de werkelijkheid kan er naar hartenlust gespeeld worden binnen de grenzen van een schijnbaar tastbare omgeving en een grensoverschrijdende binnenwereld. De dichter Van Kempen schuwt er niet voor terug die werkelijkheid onder ogen te zien maar fixeert haar nergens. Hij leeft zich moeiteloos uit in paradoxen en contradicties, ‘want wat niet zinkt en wat niet drijft en wat niet zweeft en wat geen teken is maar leeft en is en is en is, begraaft de waan, het is van geen betekenis geweest’. Het taalgebruik van Van Kempen is zeer nauwkeurig en soms bedrieglijk eenvoudig maar veel zinnen vragen van de lezer dezelfde nauwkeurigheid, om de gelaagdheid van zijn werk ook werkelijk te kunnen ervaren.

Hoe de innerlijke wereld van de dichter probeert te interacteren met de wereld daarbuiten laat zich lezen in de zin: 'daarginds een dode boom, hier in mijn hoofd een runenteken op de buiging van de wind.' Deze woorden voeren mij terug naar mijn kindsheid. Van school naar huis. De stoeptegels waarvan sommige vermeden moesten worden op straffe van hel, verdoemenis en pijn. Michiel van Kempen is er in geslaagd zijn kinderlijk magische verhouding met de wereld te behouden en tegelijkertijd is hij het die deze magie relateert met volwassen nuchterheid en zachtaardig cynisme. Bij Van Kempen lijkt afscheid nemen van een geliefde niet hetzelfde als ontkenning van wat liefde leek en was, eerder is het een ezelsoor in een bladzijde van een boek dat nooit een einde krijgt. Hij plaatst poëtische merktekens op wat is en blijft. Voor altijd. Waar noodgedwongen afscheid van genomen moet worden, blijft vervolgens in hem. Niet als een vage herinnering maar als een levend deel van hemzelf. Het verleden en een mogelijke toekomst zijn delen van het nu. En zo vinden de gedichten een verankering in een diep geworteld filosofisch uitgangspunt. In zekere zin heeft zich een belangrijke ontmoeting voorgedaan in zijn leven. Een ontmoeting van een wetenschapper en een dichter die, nu in hem verenigd, samen de wereld trachten te bezweren. Dat gebeurt met passie, verfijnd relativiseringsvermogen en duidelijk vakmanschap. Deze bundel is een teken van leven in de diepste zin(geving) van het woord en verdient het om gelezen te worden. Vele malen achtereen.

[- Nicolaas Porter]

Michiel van Kempen: 'Wat geen teken is maar leeft'. Haarlem: In de Knipscheer, 2012. ISBN 978-90-6265-698-1

Bron: *De Ware Tijd Literair*, zaterdag 1 december 2012